

LBRIS

We know
books

ROXANNE VELETZOS

**VARA
NOASTRĂ
DE DEMULT**

Traducere din limba engleză și note
MONICA GRECU

LITERA
București

Capitolul 1

Sopron, Ungaria

Vara 1943

Când troncănitul tramvaielor de pe străzile Budapestei s-a domolit, iar pietonii grăbiți au început să fie din ce în ce mai rari, Eva César s-a sprijinit de pielea răcoroasă cu care erau capitonate scaunele mașinii de oraș a tatălui ei și a oftat lung și adânc. Peste două ore, avea să se afle pe proprietatea de la țară a familiei sale din Sopron, fără nimic altceva de făcut decât să se bucure de soarele atât de necesar, să savureze bucatele glorioase ale Dorei și să se apuce (în sfârșit!) de cele trei cărți de biologie pe care le ascunsese în valiză sub straturi de haine, ca pe niște cutii cu bomboane de ciocolată furate.

Fusese o primăvară exasperantă, plină de petreceri și cine nesfârșite în oraș, și avusese de scris un adevărat fluviu de bilete de mulțumire pentru cadourile sosite, în pachete elaborate, pentru viitoarea ei nuntă. Îl despachetase totuși pe fiecare dintre ele, prefăcându-se încântată, deși în sinea ei era enervată că, în condițiile în care Europa era în plin război, se presupunea că ea ar fi trebuit să primească cadouri atât de fastuoase. Un șir nesfârșit de bibelouri, inele de cristal pentru șervete, vase de sticlă colorată suficient de mari ca să încapă în ele toate buchetele de flori din Budapesta la un loc. Toate, își imagina ea, aveau să fie depozitate

unde va într-o cămară după nuntă, adunând praf. Nu i-ar fi folosit prea mult în noua ei viață cu Eduard.

Planificarea nunții în sine se asemăna mai degrabă cu negocierea unui tratat de pace, reducând la zero momentele pe care le-ar fi putut păstra pentru lectură. Chiar și probele de rochii (toate cele șase) ajunseseră să le considere ca pe o vizită săptămânală la dentist. La ultima programare, făcuse tot ce îi stătuse în putință să nu se aplece, să nu bată din picior și să nu lovească micile muște care păreau captivate de inflorescențele de tul și dantelă de pe umerii ei. Avusese un impuls copleșitor de a trece pe lângă croitoreasa care îi zăbovea la picioare și de a fugi. Oare femeia asta cu gura plină de ace și concentrarea unui matematician nu înțelegea ce se întâmpla în afara pereților cu lambriuri din lemn de trandafir ai atelierului ei? Nu știa că, în timp ce ea insistă ca fiecare perlă de pe trena de un metru și jumătate să fie prinsă la intervale exacte, oamenii se chinuiau prin tranșee fără cizme adecvate, murind pe capete în nămeții Rusiei?

Apoi, zărise un ziar recent, împăturit în trei pe măsuta joasă de lângă canapeaua presărată cu modele și suluri de mătase, și își dăduse seama că, desigur, femeia știa exact ce se întâmpla.

Toată lumea din cercul familiei ei știa, dar toți păreau să se uite în altă parte. Toți, în afară de dragul ei Eduard, păreau mult mai preocupați de faptul că eclerurile cu ciocolată dispăruseră complet din Budapesta sau că băile Széchenyi deveniseră supraaglomerate. Nimeni nu era îngrijorat de faptul că zeci de mii de soldați maghiari fuseseră uciși la Stalingrad, în timp ce ei încă mai sărbătoreau Anul Nou.

Bietul Eduard. În timp ce mașina ei se deplasa pe străzi, Eva și-l imagina chiar în acel moment, cu capul aplecat, concentrat, împingându-și la loc ochelarii rotunzi de sârmă care îi alunecaseră pe vârful nasului, în timp ce extrăgea o bucată de șrapnel din umărul unui soldat. Plănuse să i se alăture în Sopron până la sfârșitul primăverii, când ceea ce mai rămăsese din Armata a II-a maghiară se retrăsese de pe Frontul de Est și soldații răniți începuseră să se adune cu miile în spitalele din Budapesta.

Bineînțeles, ea fusese de acord ca el să rămână mobilizat atât timp cât era nevoie de el. În plus, aici, sub nasul tatălui ei, fiecare mișcare

și conversație a lor ar fi fost observată, fiecare cuvânt, măsurat. Nu ar mai fi existat plimbări duminicale la braț, pe strada Andrásy, schimbând păreri despre ceea ce ar fi putut să se întâmple în Ungaria dacă alianța cu Germania ar fi continuat. Nici cafeaua și țigările Gauloises la braseria de vizavi de Piața Eroilor, unde el i-ar fi povestit în detaliu despre ultimul garou pe care îl aplicase și despre cum, exact când se pregătea cu îngrâncenare pentru o amputare, reușise să oprească fluxul de sânge și să salveze membrul condamnat. Sau cum un glonț putea să intre în corp într-un mod care nu pune în pericol nici un organ, apoi să se împrăștie sub piele ca o floare scoasă din pălărie de un magician.

În timp ce mașina vira pe autostrada principală, începând să parcurgă cele două sute de kilometri care despărțeau Budapesta de Sopron, Eva și-a aprins o țigară și s-a gândit cu un oarecare amuzament la ziua în care începuse fascinația ei pentru anatomie. Avea opt ani, iar în acel Ajun de Crăciun, printre alte cadouri, primise un set de creioane nou-nouțe și o carte de colorat. Se așezase la masa din bucătărie mai târziu în acea seară cu cartea ei și o ceașcă de ciocolată caldă oferită de unul dintre servitori. Acolo, în zdrăngănitul oalelor și al cratițelor, printre farfuriile de spălat, a deschis pentru prima dată cartea și s-a întrebat în acea primă clipă dacă unchiul ei nu cumva o luase din greșală de la librărie. Era o carte de desene, dar nu avea de completat flori, nici nori sau castele. Acolo, în toată forma sa glorioasă, Eva a zărit pentru prima dată corpul uman gol.

Dar nu doar corpul, ci și tot ceea ce se ascundea în coridoarele sale secrete, hărți complicate ale unor sisteme despre care ea nu știuse niciodată că existau. În timp ce Eva se uita la ilustrațiile de pe pagina opusă paginilor cu desene în alb și negru pe care trebuia să le coloreze, s-a mirat că propriul ei corp conținea asemenea complexități. Că sub netezimea liniștită a pielii sângele pompa prin labirinturi de vene; că totul, de la mușchii gâtului până la tendoanele din degetele de la picioare, era conectat într-o constelație perfectă. Toată noaptea și-a petrecut-o copiind ilustrațiile – tendoanele, arterele, organele, cu forme asemănătoare unor fructe exotice ciudate.

Nu observase când răsărise soarele și nici că tava cu micul dejun zăcea neatinsă pe dulap.

Abia când l-a întâlnit pe Eduard, ani mai târziu, a putut să mărturisească această obsesie cuiva. S-a dus la cina de ziua unei prietene atât din obligație, cât și din plictiseală. Se aștepta să găsească acolo obișnuitele discuții fără sens, în timp ce stătea singură și fuma o țigară, apoi a auzit conversația care avea loc chiar de cealaltă parte a șemineului. Nu a vrut să tragă cu urechea, dar apoi a văzut că femeia din duo tăcuse și o privea perplexă. Bărbatul, de asemenea, observând distragerea atenției, aruncase o privire peste umăr. Șuvițele argintate prematur de la tâmple îi dădeau un aer elegant, iar în ochii lui albaștri și limpezi a întrezărit un fel de seriozitate, când s-a întors complet spre ea.

– Îmi pare rău, s-a trezit Eva explicând. Aștept... pe cineva. Vă rog să nu mă luați în seamă. Nu am vrut să vă întrerup.

– Nu întrerupeți deloc, a spus bărbatul. Eu sunt Eduard.

I-a întins mâna, la colțurile buzelor apărându-i un mic zâmbet amuzat, care părea în contradicție cu gestul său oficial.

– Eva, a răspuns ea în timp ce-i strângea mâna, sperând că, dacă trăgea un fum de țigară în același timp, avea să transmită un oarecare dezinteres.

Dar ea era interesată, nu neapărat de felul în care arăta, care nu era tocmai neplăcut, ci de ceea ce îl auzise spunând cu doar câteva clipe mai devreme.

– Ești doctor la Crucea Roșie. Îmi pare rău, s-a trezit ea cerându-și scuze din nou, dar dorindu-și să nu o fi făcut. Am auzit fără să vreau. Și asta, și... ei bine, mai ales altele. Deci este adevărat, atunci. Regentul nostru intenționează să scoată Ungaria din război. Și le-a promis deja americanilor și britanicilor să nu le atace avioanele. A mai tras un fum din țigara care îi tremura ușor între degete. Incredibil, nu-i așa, dar poate fi de durată? Îmi imaginez că Herr Hitler nu va privi cu ochi buni mișcarea asta.

– Adevărat, a spus Eduard după o lungă pauză. S-a uitat la ea ca și cum ar fi observat-o brusc dintr-un alt punct de vedere. Dar

spune-mi... Eva. De ce ar fi interesată o persoană atât de frumoasă ca tine să urmărească manevrele politice?

– De ce nu? a răspuns ea, înclinându-și bărbia în semn de sfidare și dând pe gât restul de șampanie. Nici chiar cineva ca mine, a spus ea cu o ironie clară, nu dorește să vadă steagul nazist fluturând pe Dealul Castelului.

Au sfârșit prin a pleca împreună de la petrecere, ca să mai bea un pahar de noapte bună. În luminile slabe ale tavernei pe care el a insistat să o aleagă, Eva a observat cât de însuflețit vorbea despre munca lui, care începuse cu adevărat chiar înainte de a termina Facultatea de Medicină. S-a gândit că poate nu-și putea permite să o ducă într-un loc mai elegant – menționase mai devreme, cu o deschidere surprinzătoare, datoriile școlare pe care se chinuia să le plătească de ani întregi –, iar ea și-a simțit sufletul încălzit de o senzație asemănătoare cu încântarea sau poate cu admirația. Spre propria ei uimire, și-a pus mâna peste a lui.

Mai târziu, a condus-o acasă pe o ploaie mărunță, trecând pe lângă vitrinele întunecate de pe strada Váci. Liniștea nopții, cu sunetul slab al tramvaielor, părea să-i îmbrățișeze într-un mod intim. În fața casei ei, la o aruncătură de băț de piața Operei, el s-a oprit pe trotuar pentru a admira ferestrele înalte și fațada barocă ornamentată, iar ea l-a strâns de braț, ca și cum ar fi vrut să-i arate că acest lucru, ca toate celelalte, era ordonat de o forță care nu avea nimic de-a face cu ei. El o sărutase pe obraz și plecase în grabă, cu umerii strânși ca să se protejeze de vântul de octombrie, scuturându-și ceața din păr ca și cum ar fi vrut să risipească seara, care s-ar putea să nu fi fost decât un vis.

Patru luni mai târziu, erau logodiți. Ea știa că se grăbise, dar încă de la cererea lui în căsătorie, când el declarase că prezența ei în viața lui îi stârnise dorința de a se ridica pe cele mai înalte culmi, un sentiment similar se trezise și în ea. Avea douăzeci de ani, la urma urmei. Douăzeci de ani, iar el era perfect din toate punctele de vedere. Nu ar fi putut spera la o potrivire mai bună. În plus, în scurta perioadă de timp pe care o petrecuseră împreună, niciodată nu fusese mai sigură de un lucru: cu acest bărbat alături de ea,

își putea modela propriul viitor. Putea face cu viața ei ceea ce-și dorea – și asta, mai presus de toate, o umpluse de o mare încântare.

Mașina, și-a dat seama Eva cu o tresărire, cotise de pe șoseaua principală și începuse să urce pe un drum mai îngust, care ducea la vilă. Nu băgase de seamă trecerea timpului și totuși iat-o aici, pe pământurile acestea care aparțineau unei alte lumi, cu copacii luxurianți, cu calmul unei vieți simple și cu toate culorile unui tablou de Cézanne. La capătul aleii lungi, după ce au trecut de porțile principale și vila s-a dezvăluit din umbra stejarilor, ea a deschis portiera mașinii și, înainte de a ieși, a inspirat adânc. Aerul din Sopron mirosea întotdeauna a iarbă proaspăt tăiată și a ploaie, chiar și la începutul verii, acel aer nostalgic și reconfortant al tinereții ei.

În ciuda protestelor șoferului, și-a scos propria valiză din portbagaj și, în timp ce o închidea, o voce cunoscută a salutat-o din vârful scării. Dora, guvernanta ei de vară, o aștepta cu nerăbdare sub ușa arcuită, respirând greu de parcă ar fi alergat un kilometru și jumătate din bucătărie.

– O, draga mea, ești aici! a intonat ea cu vocea tremurândă, făcându-și vânt cu o mână ca să-și răcorească obrazul plinuț și roșcovan, în timp ce pe brațul celălalt ținea în echilibru un platou cu legendarul ei ștrudel copt. Ia să te văd! În curând vei fi o doamnă! O, vino aici, iubire. Lasă-mă să mă uit la tine, frumusețea mea.

– Dragă mea Dora, bună ziua! a strigat Eva, râzând și alergând pe scări. Te-ai întors! Nici nu știi cât de fericită sunt!

Dora locuia în oraș, dar se reinstala la vilă în fiecare vară, când Eva venea în vizită, chiar dacă Eva nu mai avea de mult timp nevoie de o bonă. Mai degrabă deveniseră prietene apropiate în ultimii ani, iar Eva abia aștepta să o vadă tot anul.

– Știi, cred că aceasta va fi o vară de mari aventuri pentru noi, a spus Eva, sărutând obrazul plin de făină al Dorei, deși nu se putea gândi la nimic aventuros până la începutul lui septembrie.

Luând o mușcătură zdravănă din ștrudel, a intrat în casă cu el, lăsând zahărul pudră să se împrăștie în aer ca praful care dansează într-o fantă de lumină.

Prin ferestrele imense, se vedea cum soarele se scufundase deja dincolo de dealuri, scaldând podgoriile în nuanțe de chihlimbar și aur, iar ea s-a oprit în ușa sufrageriei pentru a admira totul. Această liniște, această splendoare. Oare va dura? Pentru cât timp? Sopron, se gândea ea, după această vară, s-ar putea să nu-i mai aparțină niciodată în același mod. S-a întors și a urcat scările, recunoscătoare că, cel puțin pentru moment, pentru încă două săptămâni, cât timp tatăl ei era reținut la Viena, Sopronul copilăriei ei îi aparținea doar ei. Era doar al ei și al Dorei, iar ea intenționa să se bucure de fiecare clipă leneșă și lipsită de aventuri.

Capitolul 2

Întreaga săptămână după sosire, primul lucru pe care îl făcea Eva în fiecare dimineață era să deschidă jaluzelele și să lase să intre soarele și aerul proaspăt. Îmbrăcată încă în pijama, dădea drumul la o muzică ușoară, își sorbea cafeaua, se plimba desculță pe deal, culegea struguri din vie. Îi mânca chiar acolo, pe loc, fără să se obosească să-i spele, savurând gustul dulce și acrișor, apoi se strecura în bucătărie și o ajuta pe Dora să pregătească masa. Lujerele de roșii din grădina de legume de lângă bucătărie adăposteau o explozie de fructe uriașe și abundente, iar ea le aducea înăuntru într-un coș, alături de câte un buchet de cimbru proaspăt, care răsărise neașteptat pe marginea zidului. Împreună cu Dora, tăia roșii și pâine neagră, turtea cu lama cuțitului cățeii de usturoi strălucitori și făcea mujdei. De cele mai multe ori, mâncau chiar acolo, la masa din bucătărie. Plăcerile simple ale vieții. Habar n-avea cum supraviețuise un an întreg fără să se bucure de ele.

După aceea, mai zăbovea, curățând vasele, deși era evident că nu făcea decât să-i stea în cale Dorei. În Budapesta era prea ocupată ca să-și lase mintea să rătăcească fără țintă, dar aici, departe de agitația cotidiană, amintirile despre mama ei o speriau prin vivacitatea lor. Acolo, pe canapeaua aceea verde din fața șemineului, după ce casa se liniștea, povesteau uneori până în zori, improvizând prostioare care le făceau pe amândouă să izbucnească în râs.

Iar afară, pe verandă, pe aceleași șezlonguri din fier forjat așezate cu fața spre vale, ea și mama ei se întindeau la soare și ascultau operă la radio, în timp ce mama îi împletea părul într-o cosiță. Părea ciudat să-și amintească detalii atât de mărunte, când momentele mai mari, mai vitale ale vieții lor erau un gol total. Nu-și amintea, de exemplu, sunetul vocii mamei, dar își amintea șocul strălucitor al unghiilor ei roșii care îi despărțeau părul în segmente și le lucrau într-o împletitură, în timp ce notele din *Nunta lui Figaro* pluteau peste imensitatea văii.

Pentru a ține melancolia la distanță, Eva era bucuroasă să meargă în oraș cu Dora, la sfârșitul după-amiezii, când căldura se mai domolea. În realitate, ar fi preferat să meargă pe jos, dar Dora părea eludat de fragilă în aceste zile, obosind prea ușor când ștergea praful prin casă sau când căra flori din grădină. În ultimul an, se îngrijorase, iar roșeața constantă din obraji ei o îngrijora pe Eva, chiar dacă nu voia să o aducă în discuție. În schimb, încerca să o observe cu detașare, să se distanțeze de propriile griji, întrebându-se adesea dacă faptul că răsfoia acele cărți de anatomie mai mult ca niciodată după întâlnirea cu Eduard nu cumva o făcea să-și imagineze lucruri.

Indiferent de obiecțiile Evei, Dora insistă să facă singură cumpărăturile în piață, așa că Eva se instala la o cafenea în aer liber, comanda o răcoritoare ușoară și se cufunda în cărțile ei. Erau încă atât de multe lucruri pe care nu le știa, atât de multe de învățat dacă voia să aibă o șansă la o școală de asistente medicale. În ultimele săptămâni, ideea i se conturase din ce în ce mai mult. Nu-i spusese încă lui Eduard despre planurile ei, dar avea de gând să o facă în curând, după nuntă. Totul începea după nuntă, după război. Nu voia să-și imagineze că putea continua și după această vară, și după ceea ce urma să fie noua ei viață.

În acea după-amiază, la o săptămână de la sosirea ei, tocmai sorbea o limonadă când un băiat brunet, de cel mult nouă sau zece ani, a apărut lângă masă. Stătea în fața ei, desculț și mucos, legănându-se pe călcâie. Eva a zâmbit și i-a întins o bomboană de ciocolată cu mentă, pe care o primise odată cu băutura ei, dar băiatul nu a luat-o. Înainte ca ea să apuce să scoată câteva monede din